

**В.І. Десятерик,
С.П. Міхно,
О.Г. Дунай**

КАФЕДРА ХІРУРГІЇ, ТРАВМАТОЛОГІЇ ТА ОРТОПЕДІЇ ФПО ДЗ «ДНІПРОПЕТРОВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ МОЗ УКРАЇНИ»

*ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»
кафедра хірургії, травматології та ортопедії факультету післядипломної освіти
(зав.- д. мед. н., проф. В.І. Десятерик)
вул. Дзержинського, 9, Дніпропетровськ, 49044, Україна
SE «Dnipropetrovsk medical academy of Health Ministry of Ukraine»
Department of Surgery, Orthopedics and Traumatology of Faculty of Postgraduate Education
Dzerzhinsky str., 9, Dnipropetrovsk, 49044, Ukraine
e-mail: vid7181@gmail.com*

Сімдесяті роки минулого століття для всієї нашої країни були пов'язані з помітним покращенням умов післявоєнного життя та енергійним відновленням технічного потенціалу держави. У цей час особливо активно розвивається промисловість Кривбасу, на очах зростає чисельність населення, яка наближається до дев'ятисот тисяч. У таких умовах, завдяки неабияким організаторським здібностям керівництва міста, спостерігається суттєвий прогрес у медичній галузі, особливо в хірургії. За ініціативи лідера тих часів, завідувачки відділення 2-ї міської лікарні Зінаїди Іванівни Бородіної, започатковуються основи судинної та торакальної хірургії, анестезіології, впроваджуються втручання на серці.

Доволі амбітні керівники міста на чолі з Юрієм Петровичем Бабічем прагнули мати більше, ніж лише практичну медицину, а ще й обласний статус та клінічні медичні заклади.

Цей настрій був дуже вдало використаний тодішнім ректором Дніпропетровського медичного інституту, заслуженим діячем науки і техніки України професором Інною Іларіонівною Крижанівською. І вже в березні 1973 року Міністерство охорони здоров'я України видає відповідний наказ: відкрити на базі міста Кривий Ріг факультет удосконалення лікарів Дніпропетровського медичного інституту. Вагомість цього кроку полягала ще й у тому, що вперше в Радянському Союзі, на відстані в сто п'ятдесят кілометрів від головної бази, було відкрито факультет удосконалення лікарів.

Розпочинався факультет з чотирьох кафедр: терапії, педіатрії, хірургії, акушерства та гінекології. Першим деканом факультету був здібний організатор охорони здоров'я Кривбасу, заслужений лікар України Гужевський Віталій Миколайович.

З перших днів організації факультету кафедра хірургії розміщала на базі хірургічного відділення міської лікарні № 6. Завідувачем кафедри було призначено доктора медичних наук, професора Віру Миколаївну Четверікову, яка керувала кафедрою до 1984 року. В.М. Четверікова була вихованкою кафедри факультетської хірургії ДМІ, відомих професорів А.І. Когона та Д.А. Дарганя. Під керівництвом В.М. Четверікової було створено кваліфікований колектив, який став методичним центром хірургії Дніпропетровської та Кіровоградської областей.

Професор В.М. Четверікова

Основними напрямками науково-практичної роботи кафедри були: розробка проблем патогенезу і хірургічного лікування виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки із застосуванням органозберігаючих методів; лапароскопічна діагностика в невідкладній хірургії; хірургічне лікування гнійно-некротичних уражень. Особливим попитом у практичній хірургії користувалася лапароскопічна діагностика, яка тоді ще тільки починала розвиватись. На цей цикл приїздили лікарі-хірурги зі всіх куточків Радянського Союзу. Беззмінним та багаторічним куратором цього курсу був кандидат медичних наук, доцент Володимир Степанович Барило, якого вдячні курсанти згадують і до цього часу.

Значну увагу співробітники кафедри хірургії приділяли вивченню особливостей розвитку, перебігу та профілактики хірургічних захворювань у робітників гірничодобувної та металургійної галузі. Співробітників кафедри часто можна було зустріти безпосередньо на робочих місцях промислових підприємств міста.

Одним з асистентів кафедри став Іван Семенович Стародубцев, який до цього завідував хірургічним відділенням 6-ї міської лікарні. Прекрасний майстер і новатор хірургічного ремесла, невпинний шукач нових напрямків роботи, І.С. Стародубцев став організатором відділення по лікуванню шлунково-кишкових кровотеч, яке спочатку базувалося в міській лікарні № 6, а в 1991 році реорганізовано на базі міської лікарні №16 у міський центр.

З 1978 по 1992 р. доцентом кафедри працював досвідчений викладач, кандидат медичних наук Борис Миколайович Богатирьов, який прибув до Кривого Рогу з Читинського медичного інституту, маючи чотирнадцятирічний стаж викладача вищої медичної школи. Основними напрямками науково-практичної роботи Б.М. Богатирьова стали проблеми хірургічного лікування онкологічних захворювань шлунка, торакальної та ендокринної хірургії. Серед колег по кафедрі та курсантів Борис Миколайович славився своїм організаторським і професійним вмінням та неперевершеним даром хірурга-педагога. Після виходу на пенсію Б.М. Богатирьов плідно працював до останнього дня свого життя у практичній медицині ординатором хірургічного відділення міської лікарні № 3.

У 1978 році асистентом кафедри хірургії обрано досвідченого викладача, кандидата медичних наук Едуарда Феофановича Самарця. З приходом Е.Ф. Самарця на кафедрі поглибилося викладання з оперативної хірургії та топо-

графічної анатомії, якими він володів досконало. У 1995 році його обрано доцентом кафедри. З 1999 року Е.Ф. Самарець працював доцентом кафедри шпитальної хірургії Дніпропетровської державної медичної академії.

З 1984 року кафедру хірургії очолив кандидат медичних наук, доцент Іван Володимирович Люлька. Під його керівництвом було розширено вивчення проблем патогенезу, лікування і профілактики жовчнокам'яної хвороби. Результатом вказаних комплексних досліджень став захист у 1992 році докторської дисертації «Патогенез та шляхи оптимізації лікування жовчнокам'яної хвороби». Під керівництвом І.В. Люлька було видано три збірники наукових праць із хірургії, опублікована монографія «Інфаркт кишечника», закінчено науково-дослідницьку роботу «Вивчення секреторної і моторно-евакуаторної функції шлунка в пацієнтів з виразковою хворобою шлунка і дванадцятипалої кишки з метою вибору оптимального методу лікування». У 1993 році Іван Володимирович очолив щойно створену кафедру шпитальної хірургії 2 на базі 6-ї міської лікарні уже в м. Дніпропетровську.

У вересні 1993 року за ініціативою міського відділу охорони здоров'я та головного лікаря Валерія Івановича Федіна основна база кафедри хірургії передислокована в міську лікарню № 8, де її очолив кандидат медичних наук, доцент Володимир Іванович Десятерик. На той час у 8 міській лікарні було 2 хірургічних відділення на 60 ліжок кожне.

В.І. Десятерик працює в нашій академії з 1977 року. Під керівництвом відомого професора Івана Степановича Білого захистив кандидатську дисертацію, присвячену проблемі гострого панкреатиту. Матеріали цієї роботи дали йому та професору І.С. Білому у 1989 році можливість стати лауреатами Державної премії України в галузі науки і техніки. У подальшому під керівництвом професора Миколи Матвійовича Бондаренка впродовж 1985-1993 рр. В.І. Десятерик був куратором центру шлунково-кишкових кровотеч у лікарні швидкої медичної допомоги м. Дніпропетровська. За цей час було зібрано вагомий науковий матеріал для докторської дисертації, яка була успішно захищена в 1997 році.

За ініціативою В.І. Десятерика на базі хірургічного відділення міської лікарні № 8 м. Кривий Ріг організовано регіонарний центр з лікування хворих на гострий панкреатит. За роки існування центру було розроблено і впроваджено у практичну діяльність нові наукові розробки й організаційні заходи, які дозволили значно

покращити результати лікування пацієнтів з цією надто складною хірургічною патологією. Досягнуто зниження летальності у два рази.

З 1998 року кафедру хірургії було об'єднано з кафедрою травматології та ортопедії факультету удосконалення лікарів, а з 2000 року основною базою об'єднаної кафедри стає 2-а міська лікарня на тисячу ліжок, яка після цього отримує статус клінічної. На сьогоднішній день у ній функціонує 11 відділень хірургічного профілю. Базовими відділеннями кафедри стають відділення загальної, торакальної та судинної хірургії, травматології та ортопедії, політравми. У цих умовах з'явилися нові науково-практичні напрямки роботи кафедри та лікувального закладу.

Кафедра травматології та ортопедії ФПО була заснована в 1975 році. Першим завідувачем кафедри (1975-1981 рр.) був доктор медичних наук, професор Юрій Костянтинович Францен. Талановитий вчений та педагог, досвідчений хірург-травматолог Ю.К. Францен зробив багато для органічного поєднання науки і практики на Криворіжжі.

Професор Ю.К. Францен

З 1983 по 1996 р. кафедру травматології та ортопедії очолював кандидат медичних наук, доцент Олег Михайлович Бобров. З 1997 по 1999 рік завідувачим кафедри травматології був

кандидат медичних наук, доцент Олександр Калістратович Чверкалюк.

За час його роботи на кафедрі працювали досвідчені травматологи та викладачі: доцент В.М. Яковлев, доцент Г.О. Подвігін, асистенти В.П. Губарик, АМ. Каплій, Л.І. Саусь. Основним напрямком роботи кафедри були питання оптимізації методів хірургічного втручання при різних переломах та ушкодженнях, впровадження методів компресійно-дистракційного остеосинтезу на Криворіжжі. Особливо слід відзначити великий внесок співробітників кафедри травматології та ортопедії у вирішенні проблеми лікування хворих з кістково-гнійною інфекцією. Завдяки співробітникам з 1984 р. на базі 1-ї міської лікарні був створений обласний центр лікування хворих на остеомієліт довгих кісток.

Лікар обласного відділення кістково-гнійної хірургії О.Г. Дунай у 1996 році захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за темою «Застосування мінералізованого подрібненого губчастого аллотрансплантанту в комплексному лікуванні хворих на остеомієліт довгих кісток». З 2000 року О.Г. Дунай почав працювати асистентом кафедри хірургії, травматології і ортопедії, а з 2001 року – доцентом кафедри. З 2005 року на кафедрі розпочалися артроскопічні втручання на колінному суглобі та ендопротезування кульшового суглоба, велика увага приділяється питанням хірургічного лікування травм та наслідкам травм, у тому числі на тлі ускладнень гнійною інфекцією.

З 2003 року на кафедрі на посаді асистента працює Олег Євгенович Суворов, який до цього працював завідувачим травматологічним відділенням 2 міської лікарні. З 2002 року у 2 міській лікарні створений міський центр з політравми, куратором якого є О.Є.Суворов.

Під керівництвом В.І. Десятерика захищено 4 кандидатські дисертації, готуються до захисту 1 докторська та ще 4 кандидатські роботи, кафедра проводить постійну підготовку лікарів-інтернів та перепідготовку лікарів хірургів та травматологів Дніпропетровської та Кіровоградської областей. Наукову та навчальну роботу професор В.І. Десятерик поєднує з великою лікувальною та консультативною роботою в м. Кривому Розі та районах області.

З 1993 року на кафедрі хірургії почав працювати асистент Юрій Михайлович Кривицький, який пізніше плідно трудився на посаді доцента. Високі класний різнобічний хірург, надзвичайно освічений науковець, вимогливий та

самовідданий організатор, Юрій Михайлович став справжнім взірцем викладача-хірурга, підтверджуючи значення слова доцент від латинського *docens* – навчаючий.

З 1996 року Володимир Владиславович Шаповалюк працює асистентом кафедри хірургії ФПО, його обрано доцентом у 2004 році. Хірург високого класу, з яскраво вираженою ерудицією, Володимир Владиславович гідно продовжив напрацювання своїх вчителів і наставників. Після стажування в Ліонській клініці за фахом пластичного хірурга він активно впроваджує набуті знання і навички у практичну медицину нашого міста. Серед наукових розробок В.В. Шаповалюка значне місце посідають проблеми хірургічного лікування гострого панкреатиту та абдомінального сепсису.

З 1999 року на посаду асистента кафедри хірургії прийшов Олександр Володимирович Котов. Працюючи на базі центру з лікування панкреатитів, він розробляв наукові питання хірургічного лікування ускладнень гострого панкреатиту під керівництвом професора В.І. Десятерика, що знайшло відображення в дисертаційній роботі з питань лікування ускладненого панкреатиту.

Після передислокації кафедри на базу міської клінічної лікарні № 2 Олександр Володимирович активно розпочав практичну розробку та впровадження малоінвазивних методів лікування осередкових утворень печінки та малоінвазивних технологій лікування кістозних утворень черевної порожнини. Серед напрямків його наукової роботи великий інтерес та практичне значення мають питання жовчнокам'яної хвороби, антибіотикотерапії в хірургії.

З першого дня роботи кафедри хірургії на базі міської лікарні № 2 на посаду асистента кафедри було прийнято Сергія Петровича Міхна, який до цього працював завідувачем хірургічного відділення міської лікарні № 3. Науково-практичними напрямками його роботи стали питання хірургічного лікування ускладнених форм зобу, хірургічних захворювань прищитоподібних залоз. Як куратор відділення торакальної хірургії, він значну увагу приділяє питанням хірургічного лікування пацієнтів із травмами та захворюваннями органів грудної клітки. Крім того, велику увагу С.П. Міхно приділяє навчально-методичній роботі, за яку є відповідальним на кафедрі.

Кафедра хірургії, травматології та ортопедії ФПО

На сьогоднішній день кафедра хірургії та травматології є організаційно-методичним центром хірургії міста і Дніпропетровської області. Щорічно на базі кафедри проходить навчання до 15 лікарів-інтернів хірургічного та травматологічного профілю, підвищують кваліфікацію до 150 слухачів практичної медицини з міст Дніпропетровської області, проводяться 18 циклів удосконалення лікарів: «Діагностика та лікування захворювань підшлункової залози» (для хірургів, гастроентерологів); «Невідкладна хірургія грудної та черевної порожнини», «Амбулаторно-поліклінічна хірургія», «Малоінвазивна та ендоскопічна хірургія черевної порожнини», передатестаційні цикли з хірургії, цикл «Ускладнена травма та критичні стани на догоспітальному етапі» (для лікарів швидкої

медичної допомоги), «КДО у комплексному лікуванні хворих з політравмою» для ортопедів-травматологів, хірургів та лікарів швидкої медичної допомоги, «Кістково-гнійна хірургія» для ортопедів-травматологів, передатестаційні цикли з травматології та ортопедії з урахуванням положень Болонської декларації. Основна мета впровадження Болонського процесу у вищу медичну освіту – можливість забезпечення конкурентноспроможності випускників медичних вузів серед європейських спеціалістів.

Таким чином, кафедра хірургії, травматології та ортопедії ФПО виконує роль хірургічної школи Криворізького регіону та Дніпропетровської області, що є підґрунтям формування висококваліфікованих хірургічних кадрів, забезпечення безперервного і якісного їх удосконалення.

Стаття надійшла до редакції
09.03.2016

